

*Якубовський С.О., доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*
*Журавльов О.В., кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН СЛОВАЧЧИНИ ТА ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

***Анотація.** Стаття присвячена актуальній проблемі трансформації економічних відносин малих відкритих економік Чехії та Словаччини. Країни, які входили до єдиного господарського комплексу, пройшли тривалий шлях трансформації від соціалістичної системи господарювання до ринкової моделі. Спрямованість на інтеграцію до ЄС призвело до очікуваних результатів – значне економічне зростання, контрольований рівень інфляції. Разом із тим, торговельно-економічні відносини, як окремо двох країн так і словацько-чеські відносини, зазнали деяких суттєвих зрушень. Після проведення комплексу економічної діагностики виявлені найбільш значимі результати для Словаччини. Після вступу до зони євро Словаччина отримала надійний базис для сталого розвитку власної економічної системи. Ця подія співпала із загостренням негативного впливу світової фінансово-економічної кризи на економіку Словаччини та стала одним із факторів оживлення економічного росту.*

Протилежна ситуація спостерігається в Чехії, яка традиційно притримувалася позиції «євроскептицизму» і залишила власну національну валюту. Така ситуація призвела до таких зрушень у економічних відносинах країни: частка країн ЄС у відношенні експорту-імпорту до ВВП зростає, особливо у відношенні до Німеччини та Словаччини.

***Ключові слова:** мала відкрита економіка, економічна трансформація, європейська інтеграція, валютний курс, зовнішня торгівля, географічна спрямованість.*

Постановка проблеми. В умовах нових економічних зрушень на європейському просторі особливу увагу дослідників привертають процеси інтеграційно-деінтеграційної спрямованості.

Розпад Чехословаччини в 1992 р. почав новий етап в економічному житті двох малих відкритих економік. Проект «широка» Європа зазнає значних викликів під впливом багатьох мегаекономічних факторів, зокрема взаємозалежність не тільки всередині ЄС, а й з боку великих відкритих економік світу.

За таких умов існує необхідність становлення нових економічних традицій співіснування країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку та країн, що співіснували в одних державних об'єднаннях. В регіоні Центральної та Східної Європи така економічна традиція існує у зовнішньоекономічних відносинах Словаччини та Чехії. Новий формат економічної взаємодії між країнами, що входили до єдиного господарського комплексу, потребує подальшого аналізу, зокрема через використання методу економічної діагностики.

Мета дослідження – провести діагностику трансформацій торговельних відносин малих відкритих економік Словаччини та Чехії в умовах співіснування в системі загального європейського господарського комплексу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість робіт українських учених, присвячені

дослідженню відносин Словаччини та Чехії, мають переважно історичну та політологічну спрямованість. В роботах учених-економістів Словаччина та Чехія розглядаються переважно через широкий регіон ЦСЄ [1].

Серед словацьких та чеських дослідників варто виділити роботи Senaj M., Veskarbka M., Zeman J. [10]. Дослідженням платіжного балансу Словаччини присвячені праці J. Šimáková [13], де авторка розглядає можливості використання інструменту девальвації для отримання ефекту «джей» кривої.

Аспекти трансформації державного управління Словацької республіки всебічно розглянуто в монографії Л. Малікової та Т. Яцко [8].

Разом з тим, виділення економічних відносин Словаччини та Чехії в окремий предмет дослідження є актуальним, як з позиції використання позитивного постінтеграційного досвіду країн, які мали спільну господарську систему, так і з позиції нових структурних трансформаційних зрушень в економічних зв'язках малих відкритих економік при переході на єдину європейську валюту.

Виклад основного матеріалу. Крах комуністичної системи наприкінці 1980-х років спонукав країни Центральної та Східної Європи до одного з найглибших економічних перетворень усіх часів. Після 24 років можна продовжувати оцінювати вплив даного процесу на основні економічні явища з урахування нових іманентних зрушень в регіоні.

Процес трансформацій в Центральній і Східній Європі надав переконливі докази про взаємозалежні зв'язки між макроекономічними процесами і структурними реформами.

Успіх будь-якої економічної політики залежить від здатності реформувати елементи економічної системи загалом. Безумовно, необхідний час, щоб будувати інституційне підґрунтя для ринкових механізмів, однак слід зазначити, що фактор часу не є настільки критичним, як обсяг і послідовність перетворень.

Структурні основи переходу були знехтувані на ранніх стадіях реформ в Словаччині та Чеській республіці, що призвело до втрати макроекономічної рівноваги. У 1992–1996 рр. економіка колишньої Чехословаччини вже накопичила значні зовнішні борги і бюджетний дефіцит, поряд з нестійким рівнем державних інвестицій і витрат.

Після парламентських виборів у вересні 1998 року відбулися політичні зміни. Незабаром, Національний банк Словаччини (НБС) відмовився від фіксованого обмінного режиму, що діяв з моменту здобуття незалежності країни в 1993 р. Але результати були не зовсім ефективними і другий пакет жорсткої економії був реалізований в травні 1999 р.

Саме це знайшло своє відбиття у зростанні ВВП Словаччини (рис. 1).

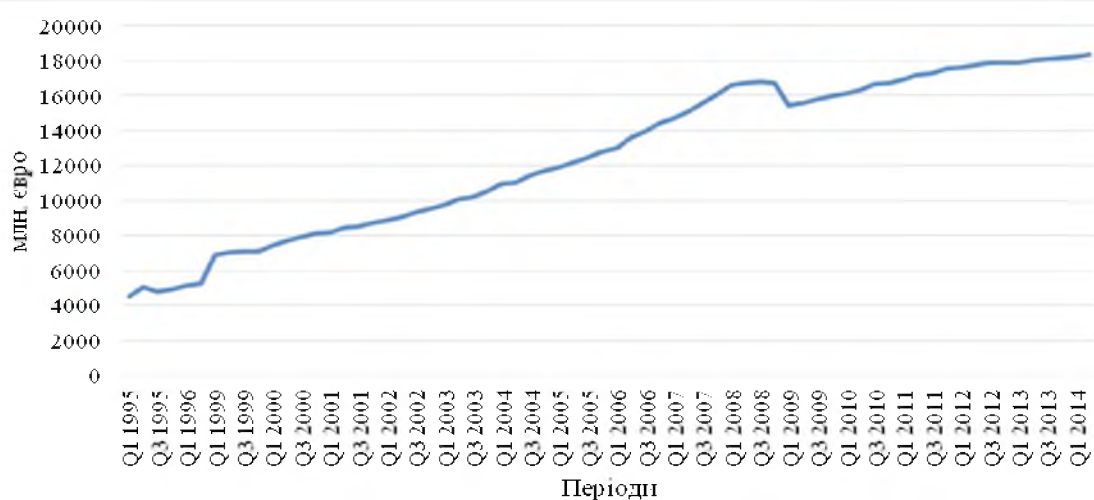

Рис. 1. Динаміка ВВП Словаччини з урахуванням згладжування сезонності [14]

Як видно з рис. 1 процес економічного зростання почався в Словаччині в 1999 р. Курс на приєднання до ЄС зумовив виконання маастрихтських критеріїв через інструменти макроекономічної політики, яка була спрямована на стабілізацію та сталий розвиток.

Дефіцит державного бюджету скорочувався через заходи жорсткої економії, щоб уповільнити внутрішній попит, що, в свою чергу, викликало суттєве скорочення дефіциту поточного рахунку платіжного балансу Словаччини, який зменшився майже в два рази в порівнянні з 1998 р.

Одним з важливих кроків уряду стала подальша лібералізація цін на енергоносії та комунальні послуги, що призвело до росту інфляції, хоча інфляційний тиск залишався контрольованим.

Враховуючи макроекономічне середовище, економіка Словаччини фактично зросла майже на 2 % в 1999 році. Однак, такого зростання було недостатньо, щоб подолати рівень безробіття в країні, який сягнув 20 %.

Маючи малу відкриту економіку, Словаччина має експортну орієнтацію промислового виробництва (рис. 2).

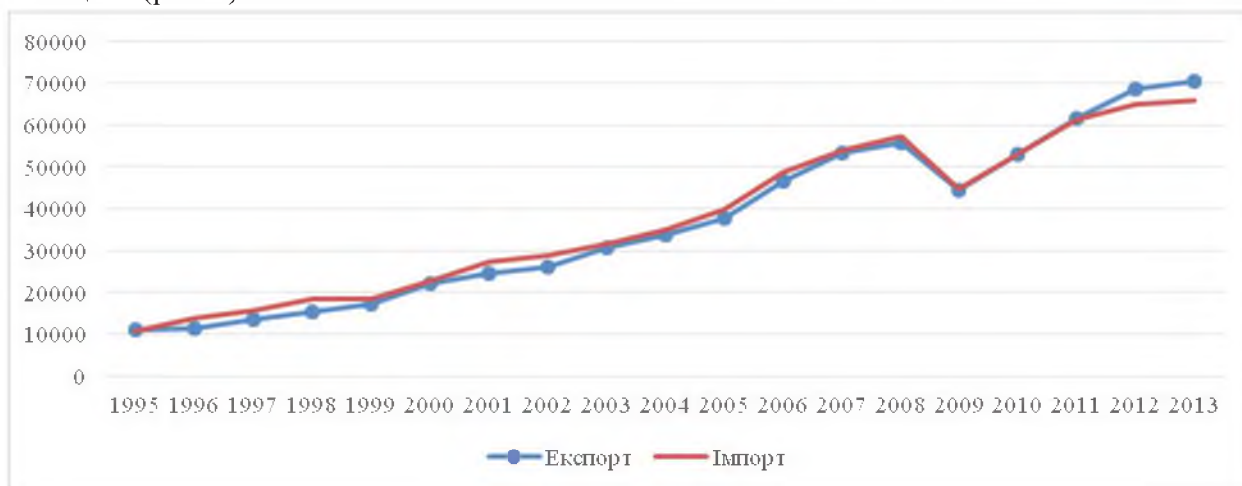

Рис. 2. Динаміка зовнішньої торгівлі Словацької республіки товарами та послугами, млн. євро [14]

Характерною особливістю зовнішньої торгівлі товарами і послугами Словаччини є збалансованість торговельного балансу країни.

Вразливість країни від наслідків світової фінансово-економічної кризи позначилася на різкому скороченні торговельних обсягів у 2008 р., однак, починаючи з 2009 р. (коли країна увійшла до зони євро), спостерігається значний підйом зовнішньої торгівлі.

Нами окремо розглянуто географічну структуру торгівлі Словаччини з основними економічними партнерами – Чехією та Німеччиною (рис. 3).

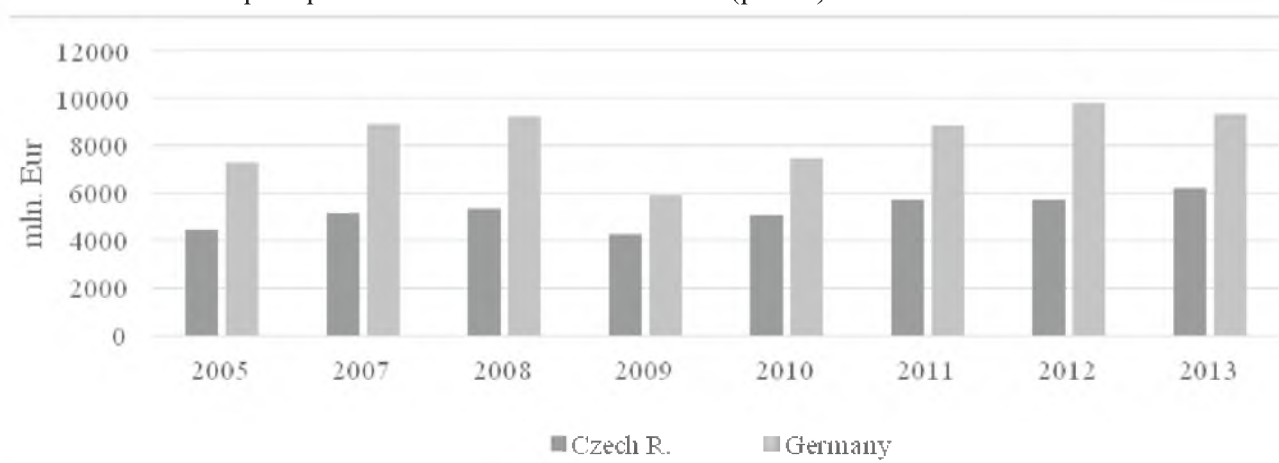

Рис. 3. Динаміка словацького імпорту з Чехії та Німеччини, млн. євро [14]

Виходячи з абсолютних обсягів імпорту до Словаччини двох основних торговельних партнерів, можна побачити глибоку вразливість імпорту в 2008 році (рис. 4).

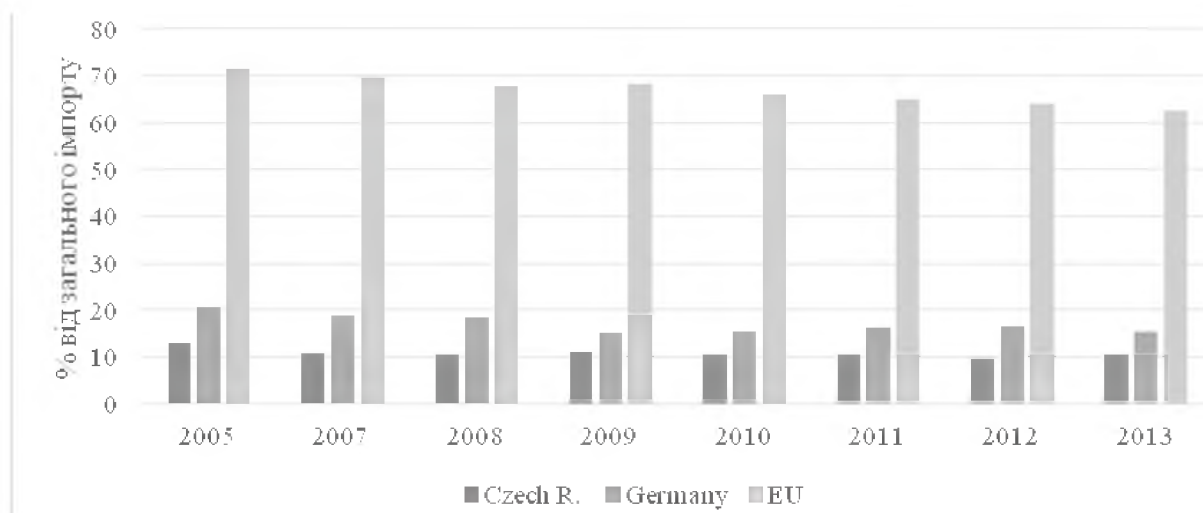

Рис. 4. Частка ЄС, Чехії та Німеччини у загальному обсязі імпорту Словаччини [14]

Приєднання Словаччини до зони євро позначилося нестандартною ситуацією, коли відбувається зменшення частки країн ЄС в загальній структурі імпорту країни. Теж саме відбувається і окремо у відношенні до Чехії та Німеччини – при одночасному збільшенні абсолютних значень імпорту зменшується частка основних торговельних партнерів ЄС.

Схожа ситуація характерна і для експорту Словаччини (рис. 5).

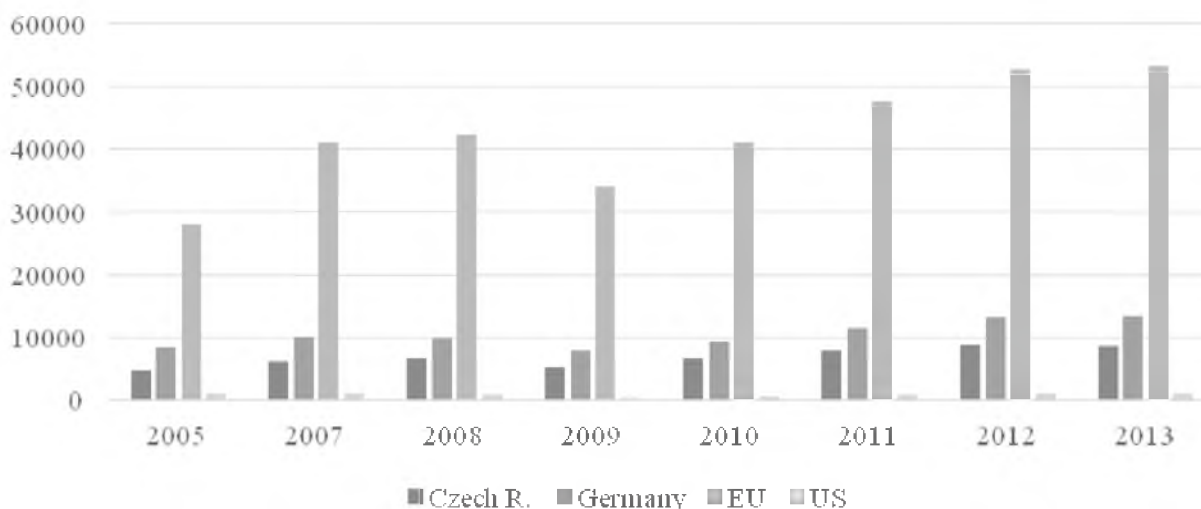

Рис. 5. Динаміка експорту Словаччини до Чехії, Німеччини, ЄС, США, млн. євро [14]

Починаючи з 2005 р. спостерігається іманентне зростання експорту Словаччини до ЄС. Негативні наслідки кризи в 2009 р. були частково компенсовані за рахунок приєднання до зони євро, а також через нарощування обсягів іноземних інвестицій до підприємств автомобілебудування та електроніки. Крім того, спостерігалось зростання попиту на продукцію металургійної галузі Словаччини з боку європейських споживачів.

Однак, якщо розглянути частку ЄС та Чехії в загальному обсязі експорту Словаччини, то йдеться про поступове скорочення частки ЄС (рис. 6).

Нами окремо виділено частку торговельних відносин з США, однак і вона не зазнає значних змін протягом усього періоду, що досліджується.

Відбувається часткове переформатування експортної спрямованості Словаччини з ЄС до Азії, Африки та країн СНД.

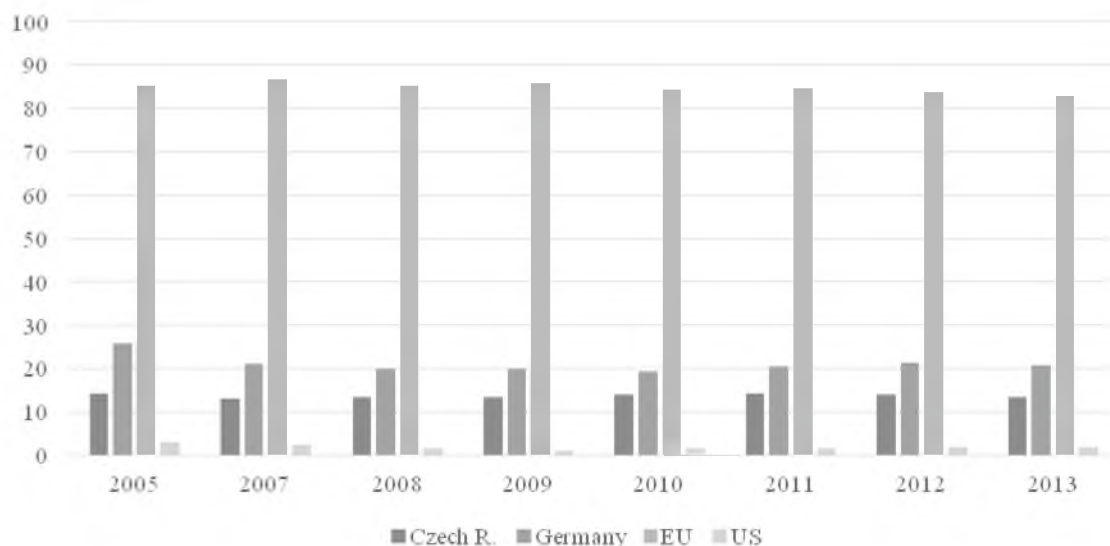

Рис. 6. Частка ЄС, Чехії, США та Німеччини у загальному обсязі експорту Словаччини [14]

У схожих умовах опинилася і економіка Чехії. Економічне зростання в країні відбувалося більш повільно (рис. 7).

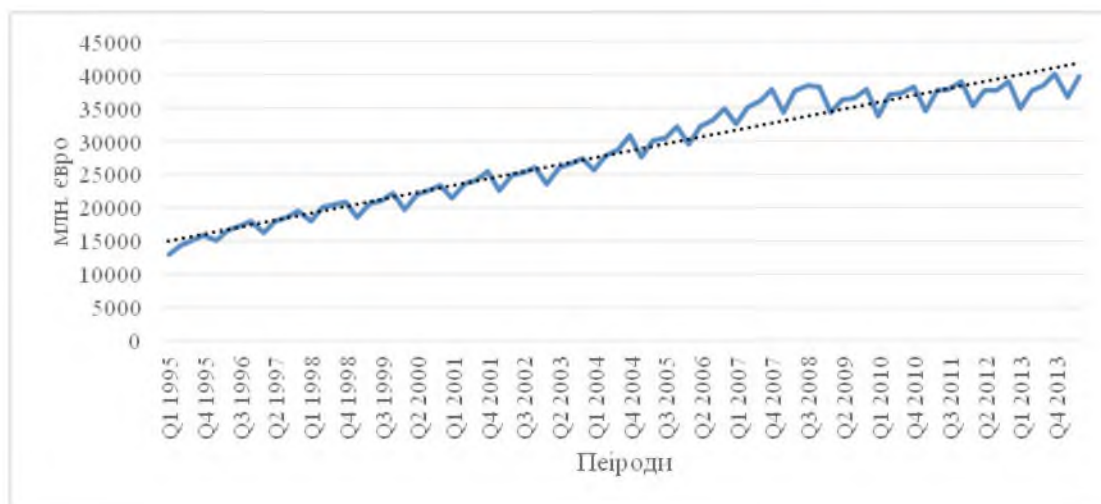

Рис. 7. Динаміка ВВП Чехії з урахуванням згладжування сезонності [3]

На думку Чужикова В.І., потенціал Чеської Республіки у світовій економіці має такі особливості: Чехія має доволі високий рівень Індексу Людського Розвитку. Країна має значні технологічні позиції у світі. На відміну від багатьох держав ЦСЄ більша частина інвестицій надходила в галузі машинобудування (близько 40%), що призвело до збільшення експорту. Велике значення для залучення нових ПІІ в економіку країни мало створення нової інституційної структури «Чехінвесту», який відкрив свої відділення не тільки у фінансових столицях світу, а й в найбільших інноваційних комплексах (приміром у Силіконовій долині США) з метою запозичення технологій «ноу-хау». Швидко проходив процес приватизації банків, їх укрупнення та злиття, а також перехід контрольного пакету акцій до іноземних власників.

Структурні зрушення в економіці зумовили значні зміни в складі та співвідношенні окремих видів експорту. Так, питома вага машин та обладнання становить 41%, хімічних продуктів близько 10%, інших промислових товарів – 40%, з чого випливає, що країні вдалося уникнути сировинної спеціалізації. Вступ Чехії до ЄС збільшив її питому вагу в структурі зовнішньої торгівлі, яка навіть перед цим була найбільшою серед країн ЦСЄ [1].

Ми погоджуємось з цим висновком та хотіли би зазначити, що чеський уряд, незважаючи на загальні євроінтеграційні тенденції в ЄС, відмовився приймати євро як національну валю-

ту щонайменше до 2019 р. Це також дозволяє чеській економіці використовувати спеціальні заходи макроекономічної політики для стимулювання платіжного балансу країни.

А політична традиція колишнього президента В. Клауса характеризується «евроскептицизмом» та впливає на сучасний стан економічних відносин країни.

Економічні відносини Словаччини та Чехії мають тривалу історію, однак знаходяться під впливом різних факторів як на регіональному, так і на глобальному рівні.

Словаччина має спільний кордон у 252 км з Чехією. Однак, незважаючи на те, що в Словаччині культура, населення і мова дуже схожі на чеську, історія Словаччини перед Першою світовою війною відрізнялася від історії Чехії.

Після Першої світової війни дві країни створили єдину державу Чехословаччину, яка через різні перепони проіснувала лише до 1992 року.

Двосторонні політичні відносини між Словаччиною та Чеською Республікою на сучасному етапі є дуже близькими і навіть братськими. Існує велика кількість змішаних сімей. До 320000 словаків навчаються або працюють в Чехії (в основному в Празі), там практично немає мовного бар'єру. Завдяки спільному минулому дві країни культурно та економічно взаємодіють.

Період, що досліджується, характеризується поступовим зниженням частки ЄС в експорті Словацької республіки при одночасному збільшенні абсолютних обсягів.

Одним з дослідників торговельних зв'язків Словаччини є Jana Šimáková, яка у своїй статті [13] доводить про наявність ефекту «джей» – кривої у торгівлі між Словаччиною та Чехією через використання імпульсної функції VAR-моделі.

Така ситуація підтверджує позитивний ефект від девальвації національної валюти, однак слід враховувати перебування Словаччини у зоні євро. І висновки щодо позитивного впливу курсу на стан торговельного балансу є дещо дискусійними. Позитивний вплив може бути лише для Чеської республіки.

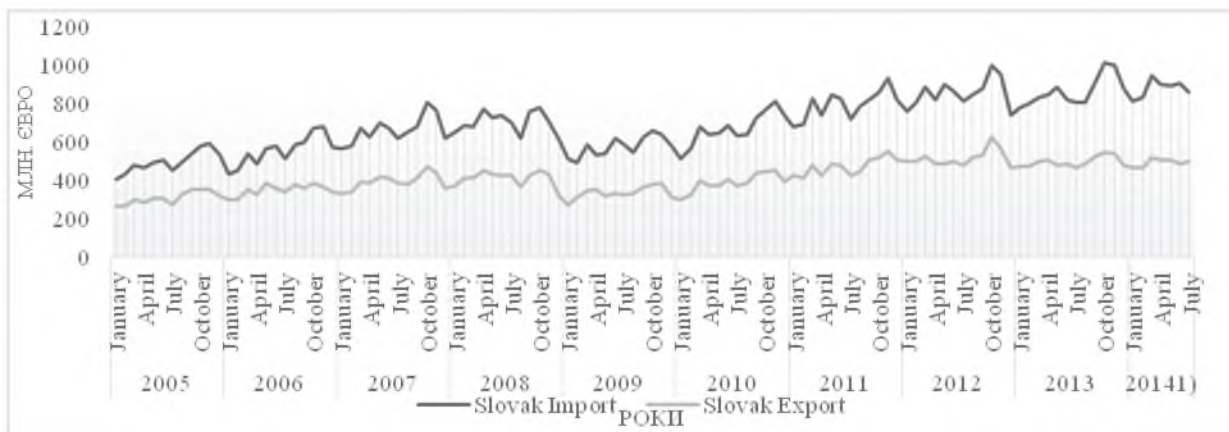

Рис. 8. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами між Словаччиною та Чеською Республікою (за місяцями) [14]

Протягом періоду, що досліджується, спостерігається значна флуктуація двостороннього товарообігу між Словаччиною та Чеською республікою. Характерною особливістю двосторонньої торгівлі є значне переважання імпорту Словаччини над словацьким експортом до Чехії (рис. 8).

Група авторів Національного банку Словаччини зазначає, що коли країна вступає в валютний союз і інструмент валютного курсу вимикає ефект витіснення інвестицій, тоді обмінний курс не створює ніякого позитивного ефекту для добробуту населення, і, як результат, зростання імпорту сповільнюється, погіршення торгового балансу стає менш вираженим [3].

Географічна структура зовнішньої торгівлі Чехії в 2004 – 2013 рр. представлена на рис. 9.

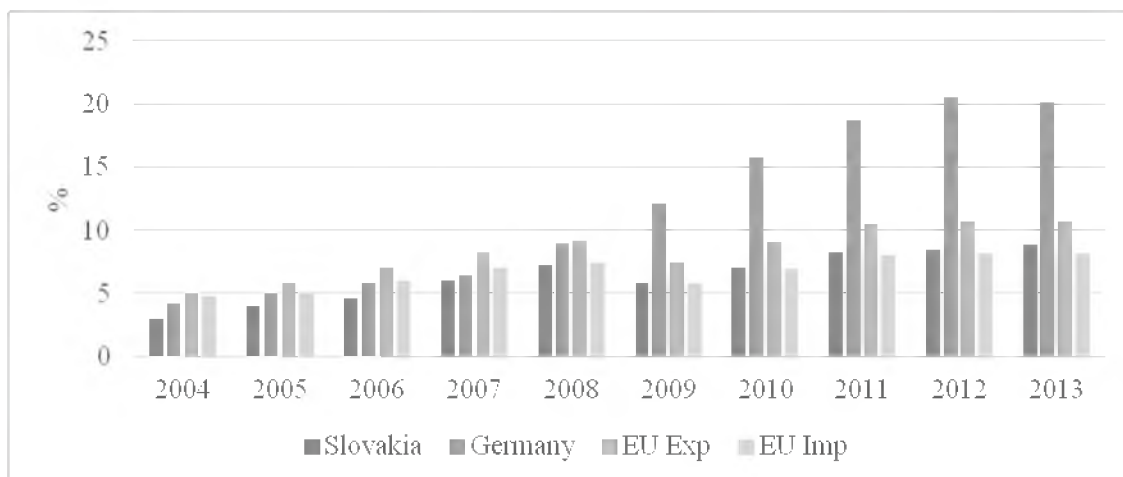

Рис. 9. Динаміка частки основних торгових партнерів у зовнішній торгівлі Чехії [3]

Характерною особливістю географічної спрямованості зовнішньої торгівлі Чехії є значне зростання частки Німеччини у зовнішньоторговельному обігу. Разом з тим, починаючи з 2009 р., відбувається збільшення частки експорту-імпорту з ЄС у структурі зовнішньоекономічних відносин Чехії зі світом.

Теж саме спостерігається і у відношенні до Словаччини, частка якої після переходу країни на євро зростає.

Така ситуація пояснюється в тому числі тим, що Чеський уряд має можливість проводити більш вільну монетарну політику, маючи власну національну валюту, що дає експорту країни конкурентну перевагу з боку ціни. Хоча слід відзначити, що курс чеської крони до євро має тенденцію до укріплення.

Загалом, торговельний баланс Чехії характеризується збалансованістю та профіцитом починаючи з 2008 р. (рис. 10).

Рис. 10. Динаміка експорту-імпорту товарів Чеської республіки, тис. євро [3]

Для виявлення впливу валютного курсу на частку експорту-імпорту до ВВП у Словаччині та Чехії пропонуємо використовувати модель векторної авторегресії (VAR), яка має такий теоретичний вигляд:

$$Y=X1 \times X2+c, \tag{1}$$

де:

Y – динаміка валютного курсу (чеська крона до євро, євро до американського долара);

X1 – співвідношення експорту до ВВП;

X2 – співвідношення імпорту до ВВП.

Оцінка моделі проводилася в пакеті EViews 8.

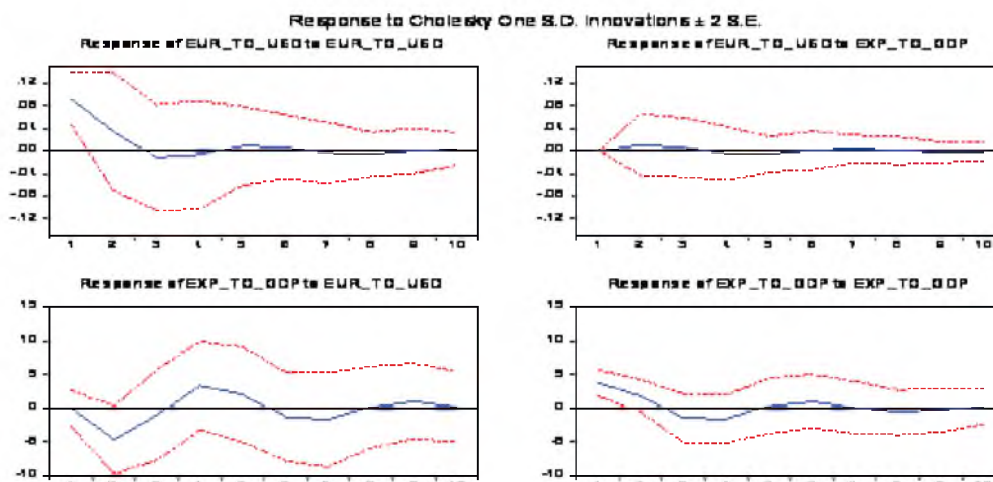

Рис. 11. Функція імпульсної віддачі для експорту Словаччини [14]

Отримані результати свідчать про незначний вплив зміни валютного курсу євро – долар на частку експорту у відношенні до ВВП Словаччини та представлені на рис. 11. Це пояснюється жорсткою фінансовою політикою Словацького національного банку в рамках валютних правил єврозони.

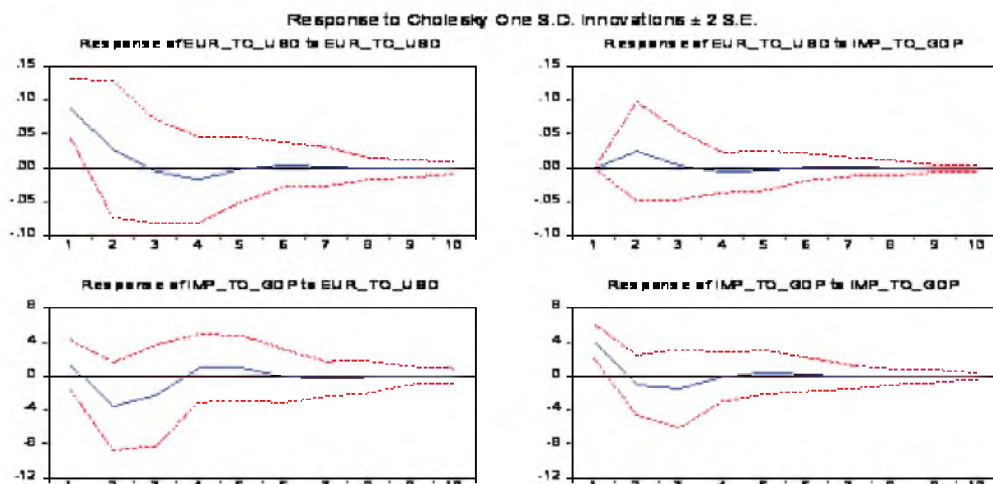

Рис. 12. Функція імпульсної віддачі для імпорту Словаччини [14]

Схожі результати і у відношенні до впливу зміни валютного курсу євро – долар на частку імпорту у відношенні до ВВП Словаччини (рис. 12). Послаблення валютного курсу євро – долар не призводить до зростання частки імпорту у відношенні до ВВП. Така ситуація пояснюється переходом Словаччини до розрахунків у євро з основними торговельними партнерами як в Європі, так і в Азії, і таким чином коливання валюти третіх країн не має вагомого впливу на характер торговельно-економічних відносин малої відкритої економіки Словаччини.

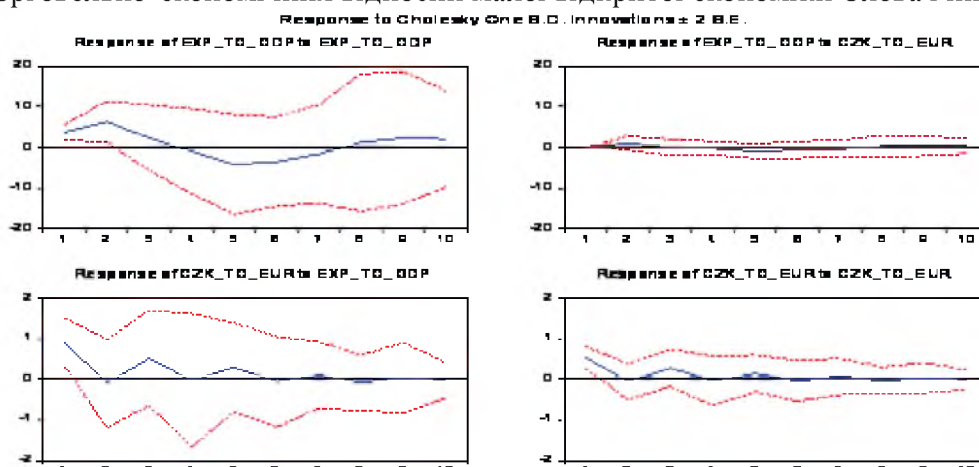

Рис. 13. Функція імпульсної віддачі для експорту Чехії [3]

Особливе відношення чеського уряду до збереження власної національної валюти призводить до того, що при сучасних тенденціях укріплення чеської крони до євро в довгостроковій перспективі її вплив на експорт буде знижуватися та виявиться незначним (рис. 13). Це означає, що країні буде важче нарощувати темпи експорту за допомогою монетарних інструментів.

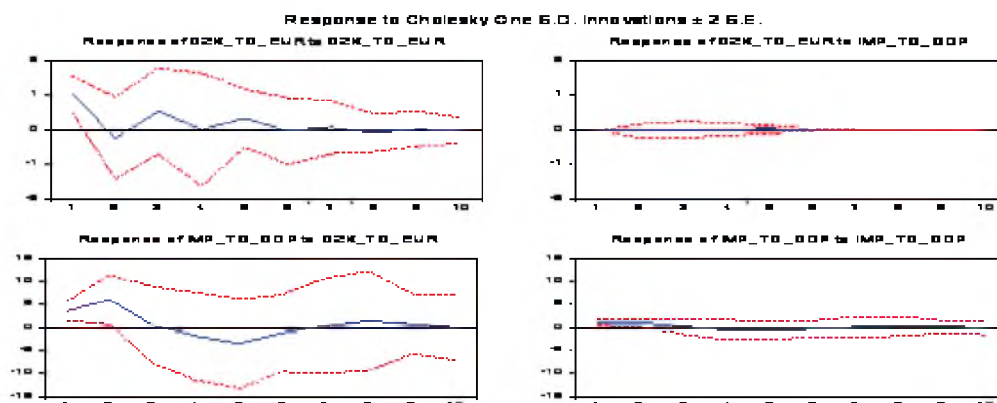

Рис. 14. Функція імпульсної віддачі для імпорту Чехії [3]

Сучасна тенденція чеської крони до укріплення призведе до поступового зниження частки імпорту у відношенні до ВВП. Одночасно при зміні ринкової інфраструктури та інших макроекономічних чинників, які можуть привести до збільшення імпорту, може бути здійснений додатковий тиск на курс національної валюти Чехії (рис. 14).

Нами запропонована ще одна теоретична модель, яка описує вплив валютного курсу чеської крони до євро на торгівлю товарами між Словаччиною та Чехією, саме:

$$Y1=c \times X1$$

$$Y2=c \times X1,$$

де:

- Y1 – словацький імпорт з Чехії;
- Y2 – словацький експорт до Чехії;
- X1 – курс чеської крони до євро.

В результаті оцінки лінійної регресійної моделі нами отримані наступні показники:

$$Y1= c \times (-0.48) + 1995$$

$$R^2=0.58; DW=1.24$$

$$Y2=c \times (-0.0048) + 31$$

$$R^2=0.596; DW=1.19$$

Отриманим результатам можна надати таку економічну інтерпретацію:

– при зміцненні курсу чеської крони до євро словацький імпорт з Чехії зменшується. Разом із вільним використанням механізму валютного курсу чеська крона має тенденцію до постійного укріплення. Це пояснюється переважно технологічним експортом як до Словаччини, так і до інших торговельних партнерів, а також тим, що чеський уряд ефективно виконує європейські економічні критерії щодо регульованого бюджетного дефіциту, інфляції тощо.

Словаччина буде в основному імпортувати продукцію з Чехії, Німеччини та Угорщини, на які припадає 48% від загального числа імпорту Словаччини. Основними експортними ринками Словаччини буде Німеччина, Чехія та Австрія. Разом на ці країни припадатиме 46% від загального обсягу експорту в 2017 р.

Висновки. Словаччина та Чехія пройшли тривалий час трансформаційних зрушень від соціалістичної моделі господарювання до повноцінного ринкового капіталізму. Євроінтеграційний шлях змусив країни суттєво реформувати власні економічні системи, зокрема щодо форми власності на ключових підприємствах, привабливість для залучення іноземного капіталу, експортна орієнтованість тощо.

У зоні євро частка економіки Словаччини незначна – менше 1% з точки зору ВВП і населення. Крім того, іноземний сектор відіграє дуже важливу роль в економіці Словаччини (частка експорту у ВВП на рівні понад 80%).

Після проведення комплексу економічної діагностики авторами виявлені найбільш значимі результати для Словаччини. Після вступу до зони євро Словаччина отримала надійний базис для сталого розвитку власної економічної системи. Ця подія співпала із загостренням негативного впливу світової фінансово-економічної кризи на економіку Словаччини та стала одним із факторів погавлення економічного росту. Щодо економічних відносин Словацької республіки, то виявлено деякі постінтеграційні особливості, які проявилися у зменшенні частки країн ЄС у експорті-імпорті Словаччини при одночасному зростанні абсолютних обсягів зовнішньої торгівлі. Також було виявлено незначний вплив зміни валютного курсу євро – долар на частку експорту у відношенні до ВВП Словаччини.

Протилежна ситуація спостерігається в Чехії, яка традиційно притримувалася позиції «євроскептицизму» і залишила власну національну валюту. Така ситуація призвела до певних зрушень в економічних відносинах країни – частка країн ЄС у відношенні експорту-імпорту до ВВП зростає, особливо у відношенні до Німеччини та Словаччини. Авторами виявлено, що при сучасних тенденціях укріплення чеської крони до євро в довгостроковій перспективі її вплив на експорт буде знижуватися та виявиться незначним.

Список використаної літератури

1. Чужиков В. І. Економіка зарубіжних країн // В. І. Чужиков.: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 308 с.
2. Beblavy M. Is the euro really a ‘teuro’? Effects of introducing the euro on prices of everyday non-tradables in Slovakia // CEPS Working Document No. 339/November 2010. [Electronic resource]. Access mode – <http://ssrn.com/abstract=1711258>
3. Czech statistics in foreign trade [Electronic resource]. Access mode – <http://www.czso.cz/eng/redakce.nsf/i/statistics>
4. Horska E., Ubreziava I., Przysztof Foreign trade changes in Poland and Slovakia as an effect of europeanization before and after the accession [Electronic resource]. Access mode – <http://ssrn.com/abstract=1113507>
5. How important are foreign shocks in small open economy? The case of Slovakia / R. Horvath, M. Rusnak // William Davidson Institute Working Paper Number 933. [Electronic resource]. – Access mode <http://ssrn.com/abstract=1311491>
6. Macroeconomic Policies: Stabilization and Transition in Former Czechoslovakia and in the Czech Republic / J. Klacek, M. Hrnčir // Institute of Economics, Czech National Bank, Prague [Electronic resource]. – Access mode <http://ssrn.com/abstract=1476806>
7. Monetary Policy of the National Bank of Slovakia / K. Szomolanyi, L. Martin, A. Lukacikova // Department of Operations Research and Econometrics, University of Economics [Electronic resource]. – Access mode <http://ssrn.com/abstract=1466832>
8. New public management a Slovensko. Podoby a aplikacia principov : monograph. / L. Malikova, T. Jacko a kolektiv – Bratislava: Univerzita Komenskeho v Bratislave, 2013. – 217 p.
9. Obstfeld, M. and Rogoff, K. 1995. Exchange rate dynamics redux. Journal of Political Economics. University of Chicago Press, vol. 103(3), pages 624-60.
10. Policy interdependence during economic transition: the case of Slovakia 1999-2000 / J.O. Martins, T. Price // Economic department working papers # 26. [Electronic resource]. – Access mode <http://www.oecd.org/eco/eco>
11. Public finance: theory and practice in the Central European Transition // Nemeč J., Wright G. – Bratislava, 1997 – 458 p
12. Senaj M., Veskarbka M., Zeman J. MUSE: Monetary Union and Slovak Economy model // National Bank of Slovakia Working Papers 1/2010 [Electronic resource]. Access mode – <http://www.nbs.sk/en/publications-issued-by-the-nbs/working-papers>
13. Šimáková J. Bilateral J-Curve between Slovakia and its major trading partners [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://mme2012.opf.slu.cz/proceedings/pdf/148_Simakova.pdf
14. Slovak statistics. Foreign Trade database [Electronic resource]. Access mode <http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/macroeconomic/trade>

*Yakubosvkiy S.O., Doctor of Economics, Professor,
Chair of World Economy and International Economic Relations
of I.I. Mechnikov National University of Odessa
Zhuravliov O.V., PhD in Economics,
Associate Professor of International Economic Relations,
V.N. Karazin National University of Kharkiv*

TRANSFORMATION OF ECONOMIC RELATIONS OF SLOVAKIA AND CZECH REPUBLIC

Abstract. *The article is devoted to the problem of the transformation of economic relations of small open economies of the Czech Republic and Slovakia. Countries that were part of a single economic complex was a long way transformation from a socialist economic system to a market model. The focus of the EU integration has led to the expected results - strong economic growth, controlled inflation. However, trade and economic relations between the two countries separately and Slovak-Czech relations have undergone some major changes. After the complex economic diagnostics we identified the following most significant findings of Slovakia. After joining the euro zone Slovakia received a reliable basis for the sustainable development of their economic system. This event coincided with the aggravation of the negative impact of the global financial and economic crisis on the Slovak Republic and became one of the factors reviving economic growth.*

The opposite is true in the Czech Republic, which has traditionally take position of «euro-scepticism» and left their own national currency. This situation led to the following changes in the economic relations of the country - the fate of the EU with regard to exports and imports to GDP is growing, especially with regard to Germany and Slovakia.

Keywords: *small open economy, economic transformation and European integration, exchange rate, foreign trade, geographical orientation.*

References

1. Chuzhikov V.I. *Ekonomika zarubizhnyh krain* // V.I. Chuzhikov.: Navch. posib. – K.: KNEY, 2005. – 308 s.
2. Beblavy M. Is the euro really a ‘teuro’? Effects of introducing the euro on prices of everyday non-tradables in Slovakia // CEPS Working Document No. 339/November 2010. [Electronic resource]. Access mode – <http://ssrn.com/abstract=1711258>
3. Czech statistics in foreign trade [Electronic resource]. Access mode – <http://www.czso.cz/eng/redakce.nsf/i/statistics>
4. Horská E., Ubreziová I., Przystof Foreign trade changes in Poland and Slovakia as an effect of europeanization before and after the accession [Electronic resource]. Access mode – <http://ssrn.com/abstract=1113507>
5. How important are foreign shocks in small open economy? The case of Slovakia / R. Horvath, M. Rusnak // William Davidson Institute Working Paper Number 933. [Electronic resource]. – Access mode <http://ssrn.com/abstract=1311491>
6. Macroeconomic Policies: Stabilization and Transition in Former Czechoslovakia and in the Czech Republic / J. Klacek, M. Hrnčíř // Institute of Economics, Czech National Bank, Prague [Electronic resource]. – Access mode <http://ssrn.com/abstract=1476806>
7. Monetary Policy of the National Bank of Slovakia / K. Szomolanyi, L. Martin, A. Lukáčiková // Department of Operations Research and Econometrics, University of Economics [Electronic resource]. – Access mode <http://ssrn.com/abstract=1466832>
8. New public management a Slovensko. Podoby a aplikacia principov: monograph. / L. Malíková, T. Jacko a kolektív – Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2013. – 217 p.
9. Obstfeld, M. and Rogoff, K. 1995. Exchange rate dynamics redux. *Journal of Political Economics*. University of Chicago Press, vol. 103(3), pages 624-60.

10. Policy interdependence during economic transition: the case of Slovakia 1999-2000 / J.O. Martins, T. Price // Economic department working papers # 26. [Electronic resource]. – Access mode <http://www.oecd.org/eco/eco>
11. Public finance: theory and practice in the Central European Transition // Nemeč J., Wright G. – Bratislava, 1997 – 458 p
12. Senaj M., Veskarbka M., Zeman J. MUSE: Monetary Union and Slovak Economy model // National Bank of Slovakia Working Papers 1/2010 [Electronic resource]. Access mode – <http://www.nbs.sk/en/publications-issued-by-the-nbs/working-papers>
13. Šimáková J. Bilateral J-Curve between Slovakia and its major trading partners Електронний ресурс. – Режим доступу http://mme2012.opf.slu.cz/proceedings/pdf/148_Simakova.pdf
14. Slovak statistics. Foreign Trade database [Electronic resource]. Access mode <http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/macroeconomic/trade>

*Якубовский С.А., доктор экономических наук, профессор,
заведующий кафедрой мирового хозяйства
и международных экономических отношений
Одесского национального университета имени И. И. Мечникова*
*Журавлев А.В., кандидат экономических наук,
доцент кафедры международных экономических отношений
Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина*

ТРАНСФОРМАЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ СЛОВАКИИ И ЧЕШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Аннотация. Статья посвящена актуальной проблеме трансформации экономических отношений малых открытых экономик Чехии и Словакии. Страны, входившие в единый хозяйственный комплекс, прошли длительный путь трансформации от социалистической системы хозяйствования к рыночной модели. Направленность на интеграцию в ЕС привело к ожидаемым результатам – значительный экономический рост, контролируемый уровень инфляции. Вместе с тем, торгово-экономические отношения как отдельно двух стран, так и словацко-чешские отношения претерпели некоторые существенные сдвиги. После проведения комплекса экономической диагностики авторами выявлены наиболее значимые результаты для Словакии. После вступления в зону евро Словакия получила надежный базис для устойчивого развития собственной экономической системы. Это событие совпало с обострением негативного влияния мирового финансово-экономического кризиса на экономику Словакии и стала одним из факторов оживления экономического роста.

Противоположная ситуация наблюдается в Чехии, которая традиционно придерживалась позиции «евроскептицизма» и оставила собственную национальную валюту. Такая ситуация привела к определенным сдвигам в экономическом отношении страны – доля стран ЕС в отношении экспорта-импорта в ВВП растет, особенно в отношении к Германии и Словакии.

Ключевые слова: малая открытая экономика, экономическая трансформация, европейская интеграция, валютный курс, внешняя торговля, географическая направленность.